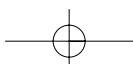
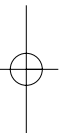
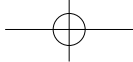

EURO COINS GENESIS EXPO

LV

IZSTĀDE euro monētu izcelsme

IZSTĀDE

EURO MONĒTU IZCELSME

IZSTĀDES PREZENTĀCIJA

Šī izstāde atspoguļo procesu, kādā tika izvēlēts euro (*eiro*) monētu nacionālās un Eiropas puses dizains. Tā dod iespēju iepazīties ar zīmējumiem, kuri varētu būt redzami monētu aversā izvēlēto vietā.

Katrā valstī tika veikta atšķirīga atlases procedūra. Dizaina izvēlē netika noteikti nekādi īpaši ierobežojumi, izņemot nosacījumu, ka monētā jābūt attēlotām 12 zvaigznēm, kas simbolizē Eiropas Savienību, kā arī monētas kalšanas datējumam.

Pašlaik Eiropas Savienības sastāvā ir 18 republiku un septiņas konstitucionālās monarhijas. Euro zonā ietilpst astoņas republikas un četras konstitucionālās monarhijas, un tas spēcīgi ietekmējis attēlus, kas redzami monētu nacionālajās pusēs. To valstu, kuras nav republikas, vēsturisks un bieži vien arī konstitucionāls pienākums ir monētās attēlot valdošā monarha portretu. Šī prasība tika ievērota vismaz 1 un 2 euro monētā. Tomēr pat dažās no šīm valstīm tika organizēti euro monētu dizaina konkursi. Savukārt valstīs, kuru iekārta ir republika, monetārā vēsture dažkārt mēdz būt saistīta ar simbolisku nepārtrauktību attēlos. Tas attiecas uz Īriju, kuras monētās attēlota ķeltu arfa (šajā konkrētajā gadījumā konkurss netika rīkots).

Euro monētu kopīgās puses galīgā dizaina atlases norise bija ļoti stingra, un sīkāka informācija par to atrodama tālākajos standos. Ilgstoši tika apspriesta Eiropas kartes attēlošana euro monētu kopīgajā pusē. Katra valsts uzstāja, ka jāattēlo tai piederošās salas. Neapšaubāmi ar baudu lasīsit pragmatiskos kompromisa risinājumus, kas beidzot tika panākti. Pēc Eiropas Savienības paplašināšanās ar 10 jaunām dalībvalstīm 2004. gada maijā tika nolemts mainīt divkrāsu monētu (1 un 2 euro) un ziemeļu zelta monētu (10, 20 un 50 centu) kopīgās puses dizainu, jo visu šo dažādas nominālvērtības monētu sākotnējā dizainā attēlotas līdzšinējās 15 dalībvalstis. Mainītais dizains būs jaunai monētu emisijai ar 2007. gadu.

Šajā izstādē atklāsi arī informāciju par euro simbola pieņemšanas priekšvēsturi.

MONĒTU EIROPAS PUSES IZVĒLE

KONKURSS PAR EURO MONĒTU KOPĪGO EIROPAS PUSI

Neformālā ECOFIN sanāksmē Veronā 1996. gada pavasarī dalībvalstu valdības nolēma, ka euro monētām jābūt ar kopīgu, t.s. Eiropas pusi, un nacionālo pusi. Šajā sanāksmē Eiropas Komisijai tika uzdots organizēt konkursu kopīgās puses dizaina atlasei, bet nacionālās puses dizaina izvēle tika atstāta attiecīgās dalībvalsts ziņā (kā vienīgo prasību izvirzot 12 zvaigžņu attēlojumu). 1996. gadā visās dalībvalstīs, izņemot Dāniju, tika organizēti skiču konkursi, izvēloties ne vairāk par trijām monētu sērijām. Pretendentiem bija jāiesniedz pilnas monētu sērijas dizaina komplekts, izvēloties vienu no trijām tēmām: "arhitektonisks un ornamentāls stils", "Eiropas Savienības mērķi un ideāli" un "Eiropas ievērojamākās personas". 1997. gada 13. martā Eiropas konkursa komisija, ko vadīja Eiropas Komisijas ģenerālsekretārs un kuras sastāvā ietilpa visdažādāko nozaru neatkarīgi eksperti (mākslas, dizaina, numismātikas speciālisti, patērētāju pārstāvji utt.), no 36 monētu sērijām, kas tika saņemtas no dalībvalstīm, izvēlējās deviņas sērijas. Vienlaikus notika konsultācijas ar naudas kaltuvju direktoriem par dažādo dizainu īstenošanas tehniskajām iespējām.

MONĒTĀM KOPĪGĀS EIROPAS PUSES ATLASE

Komisija visā Eiropas Savienībā veica plašu sabiedriskās domas, kā arī lielākos monētu lietotāju sektoros pārstāvošo profesionālo organizāciju aptauju (kvantitatīvu un kvalitatīvu apsekojumu, kurā izlases kārtībā piedalījās 2 000 respondentu). Sērija, kuru bija izvēlējušies dalībvalstu finanšu ministri un apstiprinājuši ES valstu un valdību vadītāji Eiropadomes Amsterdamas sanāksmē, bija guvusi visaugstāko novērtējumu arī sabiedriskās domas aptaujā (64% pozitīvu atbilžu), un šajā ziņā nebija vērojamas krāsas atšķirības starp valstīm, respondentu dzimumu vai izglītības līmeni. Tās dizaina autors ir Likss Lijkss (*Luc Luyckx*), jauns Beļģijas Karaliskās naudas kaltuves mākslinieks.

Monētu dizainā attēlota Eiropas Savienības karte dažādos veidos, kā minēts preses paziņojumā, uz dinamiska, zvaigžņota fona. Pirmās trīs monētas (1 centa, 2 un 5 centu monēta) attēlo Eiropas vietu pasaulē. 10, 20 un 50 centu monēta simbolizē Eiropas Savienību kā nāciju un tautu grupu. Visbeidzot, 1 un 2 euro monētā attēlota Eiropa bez robežām.

TURPMĀKIE PRECIZĒJUMI

1997. gada beigās mākslinieks veica sarežģītas monētu dizaina modifikācijas, ņemot vērā dalībvalstu ieteikumus ģeogrāfiskā attēlojuma precizitātes un kvalitātes pilnveidei: pirms tam 1 un 2 euro monētā nebija saskatāma Luksemburga; tāda pati problēma skāra Portugāles attēlojumu 2 euro monētā; par pārsteigumu Dānijai Fīnas sala dažās monētās tika attēlota kā kontinenta daļa; Grieķija uzskatīja, ka Peloponēsas krastu kontūra 10, 20 un 50 centu monētā attēlota neprecīzi, un vēlējās, lai 1 un 2 euro monētā tiktu attēlota arī Krēta; Zviedrija vēlējās, lai monētās būtu saskatāma Gotlandes sala; Somija gribēja tajās saskaņīt Ālandu salas, bet Lielbritānija – Hebridu salas; 10, 20 un 50 centu monētā nepareizi bija attēlotas Vācijas aprišes; nebija saredzama robeža starp Īriju un Olsteru, kā arī starp Spāniju un Portugāli; savukārt spāņi izteica vēlmi, lai 1 un 2 euro monētā tiktu attēlotas Kanāriju salas.

Lai atvieglotu šo lūgumu izpildi, tika nolemts euro monētās attēlot tikai salas, kuru platība pārsniedz 2 500 km², un arhipelāgus, kuru platība pārsniedz 5 000 km².

PĀRMAIŅAS, KAS SEKOJA PĒC ES PAPLAŠINĀŠANĀS (DIVKRĀSU UN ZIEMEĻU ZELTA MONĒTU DIZAINĀ)

Eiropas Savienībai divkrāsu monētu (1 un 2 euro) un ziemeļu zelta monētu (10, 20 un 50 centu) kopīgās puses sākotnējais dizains attēloja līdzšinējās 15 Eiropas Savienības dalībvalstis pirms 10 jauno dalībvalstu pievienošanās 2004. gada 1. maijā. Laikā, kad ieviesa euro, bija grūti iztēloties, ka šīm valstīm nāktos kalt euro monētas, kuru kopīgajā pusē nebūtu attēlota viņu valsts.

Tāpēc 2005. gada jūnijā ECOFIN ministri nolēma, ka jāmaina monētu kopīgās puses dizains un visi nepieciešamie pasākumi jāveic ātri, lai nodrošinātu to, ka valstis, kuras, iespējams, ieviesīs euro ar 2007. gadu, varētu emitēt monētas ar jauno kopīgo pusi. Visas pašlaik apgrozībā esošās euro monētas joprojām ir derīgas un netiks aizstātas.

TO DALĪBVALSTU EMITĒTĀS EURO MONĒTAS, KURAS IR

BEĻĢIJA

Beļģijā tika nolemts visām euro monētām izmantot vienādu nacionālo reversu, tādējādi uzsverot nacionālo monētu tradīciju turpināšanos. Šo modeli izvēlējās darba grupa, kuras sastāvā bija vairākas augstas valsts amatpersonas, numismātikas eksperti un mākslinieki.

Monētā attēlots karalis Alberts II. Starp zvaigznēm ievietots gadskaitlis un karaļa monogramma (lielais burts A ar karaļa kroni virs tā). Dizaina autors ir Turnhoutas (*Turnhout*) Mūcipālās mākslas akadēmijas direktors Jans Alfons Kēstermans (*Jan Alfons Keustermans*).

VĀCIJA

Vācijā lēmumu par savas valsts monētu dizaina izvēli pieņēma darba grupa, kuras sastāvā bija valsts amatpersonu un numismātikas eksperti. Tika izvēlēti trīs dažādi dizaini.

Ērglis tradicionāli simbolizē Vācijas suverenitāti. Darba grupa augstu novērtēja tā "lineāro dizainu, kas lieliski iederas starp zvaigznēm". Autoru Heinca Hoiera (*Heinz Hoyer*) un Sņežanas Rusevas-Hoieres (*Sneschana Russewa-Hoyer*) darbs – ērgļa tēls – aplūkojams uz 1 un 2 euro monētām.

Brandenburgas vārti simbolizē Vācijas sadalīšanu un tai sekojošo atkalapvienošanos. "Monētas perspektīva īpaši uzsvēr vārtu atvēršanas brīdi, tādējādi akcentējot Vācijas un Eiropas apvienošanos." Dizaina autors ir Reinharts Heinsdorfs (*Reinhart Heinsdorff*). Šis motīvs redzams uz 10, 20 un 50 centu monētām.

Ozola zaru motīvs ir līdzīgs tam, kas bija attēlots uz Vācijas feniņiem, taču nav tā kopija. Šis profesora Rolfa Lēderboga (*Rolf Lederbogen*) veidotais dizains redzams uz 1, 2 un 5 euro monētām.

GRIEĶIJA

Uz 2 euro monētas attēlota mitoloģiska aina, kurā Zevs vērša veidolā nolaupa Eiropu (motīvs no mozaikas Spartā).

Uz 1 euro monētas redzama pūce (motīvs no senas Atēnu 4 drahmū monētas).

Uz 50 centu nominālvērtības monētas (50 leptu) attēlots Elefterijs Venizels (*Eleftherios Venizelos*; 1864–1936), viena no ievērojamākajām politiskajām figūrām Grieķijā. Septiņas reizes būdams premjerministrs, Elefterijs Venizels bija sociālās reformas aizsācējs un daudzpusīgs diplomāts.

Uz 20 centu monētas (20 leptu) attēlots Joānis Kapodistrijs (*Ioannis Capodistrias*; 1776–1831), vadošs valsts un Eiropas politiķis un diplomāts, kā arī pirmais Grieķijas gubernators (1830–1831) pēc Neatkarības kara. Viņš pārņēma vadību revolūcijas noslēguma posmā un deva izšķirošu ieguldījumu galīgās uzvaras gūšanā. Joānis Kapodistrijs deva ievērojamu ieguldījumu arī tādās jomās kā valsts iekšpolitika, izglītība, tieslietas, būvniecība, sociālā labklājība, lauksaimniecība, lopkopība, tirdzniecība un kuģniecība.

Uz 10 centu monētas (10 leptu) attēlots Rīgs Ferejs Velestinlis (*Rigas Fereos Velestinlis*; 1757–1798). Grieķu Apgaismības aizsācējs un līderis Rīgs Ferejs Velestinlis sapņoja par Balkānu atbrīvošanu no Osmaņu jūga, bija dedzīgs grieķu neatkarības kustības aizstāvis un vēlāk paverdzinātās nācijas moceklis.

Uz 5 centu monētas (5 leptas) attēlots moderns jūras tankkuģis, kas atspoguļo Grieķijas kuģubūves radošo garu.

Uz 2 centu monētas (2 leptas) attēlota korvete – kuģis, kas tika izmantots Grieķijas Neatkarības karā (1821).

Uz 1 centa monētas (1 lepta) attēlots uzlabots Atēnu trirēmas modelis no Atēnu demokrātijas laikiem (5. gs. pr. Kr.).

EURO ZONAS DALĪBNIECES

SPĀNIJA

1998. gada 2. martā Spānijas valdības vadītājs Hosē Marija Asnars (*José Maria Aznar*) prezentēja monētu sēriju ar trim atšķirīgiem reversu dizainiem.

Karaļa Huana Karlosa I de Burbona i Burbona (*Juan Carlos I de Borbon y Borbon*) portrets attēlots uz 1 un 2 euro monētām.

10, 20 un 50 centu monētu reversus rotā spāņu literatūras tēva Migela de Servantesa (*Miguel de Cervantes*) portrets, tādējādi simbolizējot "cilvēka un viņa darba vispusību".

Santjago de Kompostela katedrāle ir Spānijas romāniskas mākslas pērle un viena no slavenākajām svētceļojumu vietām pasaulē. Uz 1, 2 un 5 centu monētām attēlots "lieliskais spāņu baroka arhitektūras paraugs – monumentālā Obradoiro fasāde". Tās celtniecību 1667. gadā uzsāka Hosē de Toro (*Jose de Toro*) un Domingo de Andrade (*Domingo de Andrade*).

TO DALĪBVALSTU EMITĒTĀS EURO MONĒTAS, KURAS IR EURO ZONAS DALĪBNIECES

FRANCIJA

Francijā konkurss notika vienlaikus ar konkursu par monētu Eiropas pusi. Tajā piedalījās 97 pretendenti ar 1 240 skicēm. Dažādos projektus izskatīja un vērtēja ar aptaujas palīdzību. Konkursa žūrijas komisijā ietilpa numismātikas eksperti, mākslinieki, bijusī Eiropas Komisijas locekle Kristiāna Skrivenē (*Christianne Scrivener*), Parlamenta deputāti, profesionālo nozaru pārstāvji un aktrise Irēna Žakoba (*Irene Jacob*). Žūrijas komisija, kuras darbu vadīja ekonomikas un finanšu ministrs, savu galīgo lēmumu pieņēma 1997. gada aprīlī.

Mākslinieka Hoakima Himenesa (*Joaquim Jimenez*) zīmētais koks redzams uz 1 un 2 euro monētām. Tas simbolizē "dzīvību, nepārtrauktību un izaugsmi". To ietver sešstūris un Francijas Republikas moto "brīvība, vienlīdzība, brālība" (*liberté, égalité, fraternité*).

Francijas franka monetārajā vēsturē konstanti izmantota sējēja tēma. Lorāna Žorio (*Laurent Jorio*) veidotais dizains ir "moderna, laikam pāri stāvoša grafika, kas attēlo Franciju .., kura, integrējoties Eiropā, spējusi saglabāt savu seju". Šis attēls redzams uz 10, 20 un 50 centu monētām.

Parīzes Kaltuves graviere Fadjēna Kurtjāda (*Fabienne Courtiade*) radīja "jaunas sievietes Mariannas tēlu ar apņēmīgu sejas izteiksmi", kas simbolizē "ilgas pēc stabilas un ilgtspējīgas Eiropas". Mariannas tēls atveidots uz 1, 2 un 5 centu monētām.

ĪRIJA

Īrijas valdība nolēma ieviest vienotu reversa dizainu visām monētām.

Tradicionālā Īrijas simbola – ķeltu arfas – dizainu radījis Džarlats Heiss (*Jarlath Hayes*). Uz monētām norādīts emisijas gads un uzraksts *Eire* – Īrija gēlu valodā.

TO DALĪBVALSTU EMITĒTĀS EURO MONĒTAS, KURAS IR

ITĀLIJA

Itālijā monētu dizaina priekšatlasi veica Tehniskā un mākslinieciskā komisija, pamatojoties uz plašām diskusijām, ko papildināja sabiedriskās domas aptauja. Galīgo izvēli 1998. gada februārī veica televīzijas *RAI Uno* skatītāji īpašas svētdienas pārraides laikā. Itālija, Austrija un Grieķija ir tās trīs valstis, kuras katras nominālvērtības euro monētai izveidojušas atšķirīgu reversu. Itālijas monētu dizainam izraudzīti slaveni itāļu mākslinieku šedevru motīvi.

Uz 2 euro monētas attēlots Rafaēla (*Raphael*) zīmētais Dantes Aligjēri (*Dante Alighieri*) portrets, kura oriģināls glabājas Vatikāna pils Pāvesta Jūlija II spārnā.

Uz 1 euro monētas redzams slavenais Leonardo da Vinči (*Leonardo Da Vinci*) zīmējums, kurā attēlotas cilvēka ķermeņa proporcijas. Šā darba oriģināls skatāms Venēcijas Akadēmijas galerijā. Uz 50 centu monētas attēlota statuja – imperators Marks Aurēlijs zirga mugurā. Šī skulptūra 1538. gadā tika pārvesta no Lateranas uz Kapitoliju.

Uz 20 centu monētas skatāma itāļu futūristu skolas vadītāja Umberto Bočoni (*Umberto Boccioni*) veidota skulptūra.

Uz 10 centu monētas attēlots viena no pasaules slavenākajiem mākslas darbiem – Sandro Botičelli (*Sandro Botticelli*) "Veneras dzimšana" – fragments. Šā darba oriģināls atrodas *Palazzo degli Uffizi* galerijā Florencē.

Uz 5 centu monētas redzams Flāvija amfiteātris, kura būvniecību 75. gadā uzsāka imperators Vespasiāns un 80. gadā svinīgi atklāja imperators Tits.

Uz 2 centu monētas attēlots Alesandro Antonelli (*Alessandro Antonelli*) 1863. gadā projektētais Mole Antonelliana tornis.

Uz 1 centa monētas attēlota 1240. gadā celtā imperatora Frederika II rezidence Kasteldemonte (*Castel de Monte*).

LUKSEMBURGA

Saskaņā ar Luksemburgas Konstitūcijas 39. panta noteikumiem Lielhercogam ir piešķirtas tiesības atbilstoši likumam kalt monētas. Saskaņā ar paziņojumu preseī "Viņa Karaliskā Augstība Luksemburgas Lielhercogs ir nolēmis, ka uz euro monētas nacionālās puses tiks attēlots Viņa Karaliskās Augstības Lielhercoga Anrī portrets". Uz monētas jābūt norādītam emisijas gadam un uzrakstam "Luksemburga" luksemburgiešu valodā (*Letzebuerg*).

Monētas dizainu veidojusi Iveta Gasto-Klēra (*Yvette Gastauer-Claire*; vienīgā pretendente, kas Eiropas monētu konkursā pārstāvēja Luksemburgu) saskaņā ar "vienošanos starp karalisko ģimeni un Luksemburgas valdību".

NĪDERLANDE

Holandiešu euro reversa attēla izveides komiteja sešu locekļu sastāvā tika nodibināta 1998. gada sākumā. Komiteja atlasīja 10 pretendētus, kuriem tika piedāvāts iesniegt savus skiču projektus. Šie pretendenti bija Hanss van Hauvelingens (*Hans van Houwelingen*),

Gerals van der Kāps (*Gerald van der Kaap*), Karels Martenss (*Karel Martens*), Rūlofs Milders (*Roelof Mulder*), Bruno Ninabers van Eibens (*Bruno Ninaber van Eyben*), Elizabete Pika (*Elizabeth Pick*), Berends Striks (*Berend Strik*), Peters Streikens (*Peter Struycken*), Marianne Tēnisenā (*Marianne Theunissen*) un Emo Verkerks (*Emo Verkerk*).

Atlasot fināla pretendētus, komiteja ņēma vērā "dizaineru līmeni, stilu un fonu vienotības plašumu, tradicionālo un klasisko elementu aspektus".

Komiteja izvirzīja vairākus atlases kritērijus, piemēram, simbolisms, tēla izteiksmīgums un tehniskie apsvērumi.

Pēc triju mēnešu laikā notikušām piecām sēdēm komiteja Nīderlandes finanšu ministram ieteica Bruno Ninabera van Eibena veidoto dizainu.

Bruno Ninabers van Eibens ieguvis dizainera izglītību un specializējies rūpnieciskā dizaina jomā. Viņa veidotais modernais, lineārais karalienes Beatrikses portrets pilnībā saskan ar karalienes uzskatiem par monarhiju.

EURO ZONAS DALĪBNIECES

AUSTRIJA

Jau 1997. gada jūlijā visi mākslinieki, kuri Austrijā piedalījās euro monētu kopīgās – Eiropas – puses dizaina konkursā, atkal tika uzaicināti piedalīties konkursā par monētas nacionālo pusi.

Žūrijas komisijas sastāvā bija 12 locekļu – pa diviem pārstāvjiem no *Oesterreichische Nationalbank* un Austrijas Kaltuves, t.sk. toreizējais *Oesterreichische Nationalbank* prezidents Ādolfs Vāla (*Adolf Wala*) un Austrijas Kaltuves uzraudzības padomes priekšsēdētājs, kas uzņēmās arī žūrijas komisijas priekšsēdētāja pienākumus, trīs mākslinieki, divi tirgus un sabiedriskās domas izpētes speciālisti, kā arī vēsturnieks, patērētāju tiesību aizsardzības speciālists un žurnālists.

Visaugstāko žūrijas novērtējumu saņēma skices, kurās iekļauti "Austrijai tipiski" tēli, ko viegli identificē plašāka sabiedrība. Turklāt novērtējumam sekojošā demoskopiskā testa rezultāti pierādīja, ka augstāko novērtējumu saņēmušais dizains īpaši veiksmīgi atbilst izvirzītajiem kritērijiem, proti, vienota koncepcija, vērtību izjūtas atspoguļojums, lepnuma par Austriju veicināšana, jauno un veco tradīciju apvienojums ("no šiliņa uz euro").

1997. gada 14. novembrī tika pieņemts lēmums par labu profesora Jozefa Kaizera (*Josef Kaiser*) veidotajam dizainam. Profesora Kurta Bodlaka (*Kurt Bodlak*) un Tomasa Pēzendorfera (*Thomas Pesendorfer*) darbi ieguva attiecīgi otro un trešo vietu.

PORTUGĀLE

Portugālē no konkursam iesniegtajiem darbiem izvēlējās trīs dažādus euro reversa dizainus. Uzvarēja Vitors Manuels Fernandišs duš Santušs (*Vitor Manuel Fernandes dos Santos*). Viņa iedvesmas avots bija Portugāles vēstures pirmsākumu simboli un pirmā karaļa Afonso Enrikiša (*Afonso Henriques*) trīs zīmogi.

Uz 1 un 2 euro monētām attēlotas valsts pils un ģerboņi Eiropas zvaigžņu ietvarā. Tas simbolizē "dialogu, .. vērtību maiņu un Eiropas veidošanas dinamiku". Monētas centrā ir 1144. gada karaliskais zīmogs.

Uz 10, 20 un 50 centu monētām attēlots 1142. gada karaliskais zīmogs.

1, 2 un 5 centu centrālais elements ir pirmais Portugālē izgatavotais karaliskais zīmogs, kas radīts 1134. gadā, un uzraksts PORTUGAL.

SOMIJA

Somija 1997. gada decembrī izvēlējās trīs skices, pamatojoties uz iepriekšējos konkursos iesniegtajiem projektiem. Motīvi līdzinājās tiem, kuri agrāk bija attēloti uz nacionālajām monētām.

Zīmējumus, kuros attēloti lāceņu ziedi, 1988. gadā organizētajam konkursam veidoja Raimo Heino (*Raimo Heino*). Šāds attēls redzams uz 2 euro monētām.

Divus pār ezeru lidojošus gulbjus radīja mākslinieks Pertti Mēkinens (*Pertti Mäkinen*) konkursam par Somijas neatkarības 80. gadadienas piemiņas monētu. Šis motīvs redzams uz 1 euro monētas.

Ģerboņa lauvas attēls ir skulptora Heiki Heiveojas (*Heikki Häiväoja*) darba reprodukcija. Šis attēls 1964.–1993. gadā Somijā tika izmantots uz 1 markas monētas. Tagad tas redzams uz 1, 2, 5, 10, 20 un 50 centu monētām.

TO DALĪBVALSTU TOPOŠĀS EURO MONĒTAS,

SITUĀCIJA IGAUNIJĀ

Igaunijas kronas atkārtotās ieviešanas 12. gadadienā 2004. gada 18. jūnijā *Eesti Pank* prezidents izsludināja konkursu par Igaunijas euro monētu nacionālās puses dizainu. Projektu konkurss bija atklāts, un tajā varēja piedalīties gan atsevišķas personas, gan grupas. Monētu komplekta dizainparaugu iesniegšanas termiņš bija 2004. gada 19. oktobris. *Eesti Pank* saņēma 134 priekšlikumus.

Eesti Pank izveidota komisija 2004. gada 9. novembrī izvēlējās 10 labākos priekšlikumus un no 4. decembra līdz 11. decembrim nodeva tos iedzīvotāju vērtējumam telefonbalsošanā, kuras laikā tika nodotas 45 453 balsis. Tika pieņemts viens zvans no katra mobilā tālruņa numura un trīs zvani – no katra fiksētā tālruņa numura. Rezultāti tika paziņoti preses konferencē 2004. gada 15. decembrī. Uzvarējušais attēls ar nosaukumu *Hara 2*, kura dizaina autors bija Lembits Lehmušs (*Lembit Lõhmus*), saņēma 12 482 balsis.

Dizainparaugā attēlota Igaunijas kontūra ar valsts nosaukumu igauņu valodā *Eesti*. "Tikai dažām valstīm Eiropā ir tik pievilcīga un atmiņā paliekoša kontūra kā Igaunijai. Simbolu ir viegli iegaumēt," izteicās Lehmušs par savu priekšlikumu.

SITUĀCIJA LIETUVĀ

Ievērojot Lietuvas iedzīvotāju vairākuma izteikto vēlmi, kas tika noskaidrota *Lietuvos bankas* organizētā aptaujā, Lietuvā uz euro monētām būs attēlots Lietuvas valsts ģerboņa simbols *Vytis*. 2004. gada vidū tika izsludināts atklāts euro monētu nacionālās puses ģipša modeļu izstrādes projektu konkurss. Tajā piedalījās 14 autoru, un līdz oktobrim viņi iesniedza 54 ģipša modeļus.

Lietuvos bankas Naudas dizaina izstrādes un izgatavošanas komisija, pieaicinot konsultantus, izvēlējās piecus uzvarējušos dizainparaugus un par galveno uzvarētāju atzina skulptoru Antanu Žukauku (*Antanas Žukaukas*).

Lietuvos bankas valde 2005. gada 24. februārī apstiprināja trīs Žukauka izstrādātos euro monētu nacionālās puses ģipša modeļus: vienu 2 un 1 euro monētām, vienu 50, 20 un 10 euro centu monētām un vienu 5, 2 un 1 euro centu monētām. Uz visām euro monētām būs attēlots pārveidots viena no vecākajiem valsts ģerboņiem Eiropā – Lietuvas valsts ģerboņa – simbols *Vytis* (bruņinieks zirgā). Jātņieku apņems 12 aplī izvietotas zvaigznes, kurām uz 2 un 1 euro monētām būs vertikālu līniju fons, uz 50, 20 un 10 euro centu monētām – horizontālu līniju fons un uz 5, 2 un 1 euro centu monētām – gluds fons.

KURAS GATAVOJAS PIEVIENOTIES EURO ZONAI

SITUĀCIJA SLOVĀKIJAS REPUBLIKĀ

Slovākijas euro monētu nacionālo pusi izvēlējās *Národná banka Slovenska*.

Uz 2 euro un 1 euro monētām būs attēlots "dubultkrusts starp trim pakalniem", kura autors ir Ivans Rehaks (*Ivan Rehak*). Šī emblēma attēlota Slovākijas valsts ģerbonī. Uz monētām "dubultkrusts" attēlots uz kalnu fona, simbolizējot valsts stabilitāti un spēku.

Uz 50, 20 un 10 euro centu monētām, kuru autori ir Jans Černajs (*Jan Cernaj*) un Pavols Karoli (*Pavol Karoly*), būs attēlota Bratislavas pils. Bratislavas pils ir slavena ar dominējošo lomu Slovākijas galvaspilsētas centrā. Tā ir valsts nozīmes piemineklis un viens no pazīstamākajiem Bratislavas un Slovākijas simboliem. Pils attēlu pārsedz Slovākijas Republikas valsts ģerbonis.

Uz 5, 2 un 1 euro centu monētām, kuru autors ir Drahomirs Zobeks (*Drahomir Zobek*), būs attēlots Krivana kalns. Šī Tatra kalnu virsotne saistīta ar nacionālās identitātes cīņu, ko vadīja *Sturovci* – slovāku intelektuāļu grupa, kas pulcējās ap rakstnieku, dzejnieku un nacionālās atmodas cīnītāju Ludovitu Sturu (*Ludovit Stur*). Kā Augsto Tatra emblēma Krivans ir arī Slovākijas daudzveidīgo dabas resursu simbols.

Národná banka Slovenska valde izvēlējās šos dizainparaugus, jo šķita, ka tie visatbilstošāk atspoguļo Slovākijas Republikas kultūras un vēstures tradīcijas un to saikni ar Eiropu, kā arī valsts bagātīgo dabas mantojumu. Pēc 2004. gada jūlijā izsludinātā atklātā konkursa par Slovākijas euro monētu nacionālo pusi viedokļu aptauja, ko veica 2005. gada novembrī, apstiprināja, ka arī sabiedrība priekšroku dod šiem dizainparaugiem.

Euro monētu ar Slovākijas nacionālo pusi kalšana plānota 2008. gadā, pēc ES Padomes lēmuma par Slovākijas Republikas pievienošanos euro zonai 2009. gada 1. janvārī.

TO DALĪBVALSTU TOPOŠĀS EURO MONĒTAS, KURAS GATAVOJAS PIEVIENOTIES EURO ZONAI

SITUĀCIJA SLOVĒNIJĀ

Slovēnija nolēmusi attēlot dažādus motīvus uz katras no astoņām Slovēnijas euro monētām, kuras paredzēts emitēt 2007. gadā. Valsts nosaukums SLOVENIJA slovēņu valodā pamīšus ar zvaigznēm izvietots aplī uz katras euro monētas nacionālās puses.

2 euro monētas dizains: Slovēnijas izcilākā dzejnieka siluetportrets, daži vārdi viņa rokrakstā no dzejoļa, kura daļa kļuvusi par Slovēnijas valsts himnu, un viņa vārds – FRANCE PREŠEREN (*France Prešeren*).

1 euro monētas dizains: protestanta Primoža Trubara (*Primož Trubar*) portrets. Rakstīšana bija viņa darbs, jo viņš sagatavoja pirmo slovēņu drukāto tekstu. Vārdi STATI IN OBSTATI nozīmē "izturēt un pastāvēt".

50 centu monētas dizains: Slovēnijas augstāko kalnu Triglavu (2 864 m) ar trijām virsotnēm slovēņi uzskatījuši par dažādu valsts vēsturē būtisku brīžu simbolu. Vārdi OJ TRIGLAV, MOJ DOM nozīmē "Ak, Triglav, manas mājas" (rinda no dzejoļa).

20 centu monētas dizains: divi skaisti, jauni un rotaļīgi Lipicas zirgi – tie nav nedz sacīkšu, nedz armijas zirgi. Tiem patīk demonstrēt savu skaistumu parādēs.

10 centu monētas dizains: Slovēnijas slavenākā arhitekta Jožes Plečnika (*Jože Plečnik*) neīstenotais Slovēnijas Parlamenta ēkas projekts, kurā viņš atspoguļo savu valsts tālākās neatkarības redzējumu. Vārdi KATEDRALA SVOBODE nozīmē "brīvības katedrāle".

5 centu monētas dizains: "sējēja" tēlu bieži izmantojuši daudzi radoši mākslinieki. Simboliskā kustība, izsējot "sēklas" (25 zvaigznes atbilst Eiropas Savienības dalībvalstu skaitam brīdī, kad Slovēnijā tiks ieviests euro), pārtop pa orbītām riņķojošu planētu tēlos, it kā sēklas turpinātu savu lidojumu gaisā.

2 centu monētas dizains: sena "valdnieku akmens" (kāds tas izskatās mūsdienās) reljefs atspoguļo senu varas hierarhiskās organizācijas izpratnes simbolu Slovēnijā.

1 centa monētas dizains: baltais stārķis, kas ir sens dzimstības un ilgmūžības simbols, redzams uz pašlaik apgrozībā esošās 20 tolaru monētas (autors – Janezs Boļka (*Janez Boljka*)) un pārņemts kā simbolisks tēla turpinājums.

Atlases pirmais posms sākās 2004. gada aprīlī, veicot sākotnējas sarunas ar numismātiem, māksliniekiem un ekspertiem. Ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību arī sabiedrība tika aicināta piedalīties atklātā konkursā, iesniedzot motīvu priekšlikumus (132 dalībnieki piedāvāja 699 motīvus). Īpaša ekspertu komisija (deviņi individuālie eksperti un dažādu iestāžu pārstāvji, t.sk. no Finanšu ministrijas un *Banka Slovenije*) nodarbojās ar iesniegtajiem priekšlikumiem un procesu kopumā. Atlases otrā kārtā sākās, kad Slovēnijas Republikas valdība apstiprināja komisijas lēmumu par to, ka jāuzaicina vairāki izcili mākslinieki, kuri izstrādātu dizainparaugus. Komisija uzaicināja piecus pazīstamus slovēņu māksliniekus (Jani Bavčeru (*Jani Bavčer*), Edi Berku (*Edi Berk*), Ph. D. Petru Čerņi Ovenu (*Petra Černe Oven*), Miļenko Liculu (*Miljenko Licul*) un Matjažu Učakar (*Matjaž Učakar*)). Iesniegto Slovēnijas euro monētu dizainparaugu izskatīšanai un novērtēšanai tika izveidota īpaša žūrija, kurā iekļāva pazīstamus slovēņu māksliniekus, dizainerus, profesorus un slovēņu kultūras mantojuma pārzinātājus. *Banka Slovenije* un Finanšu ministrijas komisija vienbalsīgi atbalstīja izvēlētos dizainparaugus, kuru autori bija Miļenko Liculs kopā ar Maju Liculu (*Maja Licul*) un Janezu Boļku. Slovēnijas Republikas valdība 2005. gada 28. jūlijā deva piekrišanu un pieņēma lēmumu izvēlētos Slovēnijas euro monētas nacionālās puses dizainparaugus iesniegt Ekonomikas un finanšu padomes (ECOFIN) Euro monētu apakškomitejai, kas 2005. gada 5. oktobrī apliecināja Slovēnijas iesniegto dizainparaugu atbilstību Eiropas tiesību aktiem.

EURO MONĒTAS, KO EMITĒJUŠAS TREŠĀS VALSTIS, KURAS NOSLĒGUŠAS **MONETĀRO NOLĪGUMU AR KOPIENU**

SITUĀCIJA MONAKO, VATIKĀNĀ UN SANMARĪNO

Minētajām trijām suverēnajām pundurvalstīm nekad nav bijis savas valūtas. Pirms pārejas uz euro tās izmantoja Francijas franku (Monako) un Itālijas liru (Vatikāns un Sanmarīno). Tās neemitēja banknotes, bet kala franku un liru monētas, kuru dizains gan atšķīrās no Francijas un Itālijas monētu dizaina, tomēr tām bija vienāds tehniskais raksturojums. Monako emitētajām monētām bija likumīga maksāšanas līdzekļa statuss tikai firstistes teritorijā, taču nelielos daudzumos tās apgrozībā atradās arī ārpus Monako. Vatikānā un Sanmarīno emitētās monētas bija likumīgs maksāšanas līdzeklis visā Itālijas teritorijā.

Kad Francijā un Itālijā franku un liru nomainīja ar euro, arī Monako, Vatikāns un Sanmarīno ieviesa euro, lai gan minētās valstis neietilpst euro zonā. Tām ir oficiāls nolīgums ar Eiropas Kopienu par savu monētu emitēšanu.

Arī visas šīs euro monētas ir likumīgs maksāšanas līdzeklis visā euro zonas teritorijā, taču tās tiek emitētas proporcionāli mazākos daudzumos atbilstoši pundurvalstu nelielajai teritorijai un iedzīvotāju skaitam.

Uz Monako euro monētām attēloti: Princis Renjē (*Rainier*) III uz 2 euro monētas, Prinča Renjē un viņa dēla, tolaik kroņprinča, tagad valdošā prinča Alberta II, dubultportrets uz 1 euro monētas, Grimaldi karaliskās ģimenes zīmogs uz 10, 20 un 50 centu monētām un Grimaldi ģerbonis uz 1, 2 un 5 centu monētām.

Uz Vatikāna euro monētām attēlots Viņa Svētība pāvests Jānis Pāvils II, bijušais Vatikāna suverēns. Viņa portretu nomainīs viņa pēcteča Viņa Svētības pāvesta Benedikta XVI attēls. *Interregnum* periodā Vatikānā tika kalts īpašs euro monētu laidiens.

Uz Sanmarīno euro monētām attēloti: valdības ēka (*Palazzo Pubblico*) uz 2 euro monētas, Republikas oficiālais ģerbonis uz 1 euro monētas, trīs torņi *Guaita*, *Cesta* un *Montale* uz 50 centu monētas, Svētais Marīno no Gverčīno (*Guercino*) skolas gleznojuma uz 20 centu monētas, Sanmarīno bazilika uz 10 centu monētas un trešais tornis, Brīvības statuja un pirmais tornis attiecīgi uz 1, 2 un 5 centu monētām.

EURO SIMBOLA IZVĒLE

Euro simbolu radīja Eiropas Komisijas darba grupa, kas bija atbildīga par euro informācijas kampaņu vienotās valūtas popularizēšanas darba ietvaros. Euro simbola attēlojumam tika izvirzīti trīs vienkārši kritēriji:

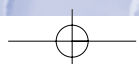
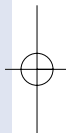
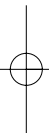
- tam jābūt plaši un viegli atpazīstamam Eiropas simbolam;
- tajā jābūt vizuālai saiknei ar esošajiem plaši pazīstamo valūtu simboliem;
- tam jābūt estētiski patīkamam un viegli rakstāmam.

Tika izveidots aptuveni 30 skici. 10 no tām tika nodotas plašākas sabiedrības kvalitatīvam vērtējumam. Vislielāko atzinību guva divi dizainparaugi. Tieši no tiem Komisijas prezidents un par monetāro savienību un euro atbildīgais Eiropas komisārs izdarīja galīgo izvēli.

Izvēlēta simbola € iedvesmas avots ir grieķu alfabēta burts "epsilon", kas simbolizē saikni ar Eiropas civilizācijas šūpuli. Simbols atgādina arī vārda "Eiropa" pirmo burtu, bet divas paralēlās līnijas norāda uz euro valūtas stabilitāti, tāpat kā tas ir ASV dolāra un Japānas jenas simbolā.

Šajā stendā pirmoreiz tiek demonstrētas vairākas konkursa finālistu radītās skices.

© Eiropas Kopienas, 2006
Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts
http://europa.eu.int/comm/economy_finance/index_en.htm

Papildu informācija par izstādi "Euro monētu izcelsme":
European Commission, BU1 4/171, B-1049 Brussels
ECFIN-COMMUNICATION@cec.eu.int
Fakss: (32-2) 2980998

Avots: EURO PAPERS, *Euro coins, from design to circulation, Number 37, May 2000*
Atjaunināts izstādei 2006. gada aprīlī, Eiropas Komisija
Atjaunināts Igaunijai 2005. gadā, *Eesti Pank*
Atjaunināts Lietuvai 2005. gadā, *Lietuvos bankas*
Atjaunināts Slovākijas Republikai 2006. gadā, *Národná banka Slovenska*
Atjaunināts Slovēnijai 2006. gadā, *Banka Slovenije*

